

Pred deželnim kongresom Slovenske skupnosti

Kot poročamo na drugem mestu, bo v soboto, 22. t.m., v Finžgarjevem domu na Opčinah redni deželni kongres Slovenske skupnosti. Zborovanje bo seveda najprej nudilo priložnost za globlji pregled in proučitev dela, ki ga je slovenska politična organizacija opravila od zadnjega deželne kongresa v Gorici do danes, a bo hkrati nudila odlično priložnost za proučitev stanja in položaja, v katerem se trenutno nahaja slovenska narodna manjšina, živeča v mejah Italije.

Kar zadeva politično delovanje Slovenske skupnosti, je treba priznati, da je bilo dokaj živahno in da je v bistvu ustrezalo teži, ki jo ima ta stranka v širšem deželnem prostoru. Najvidnejši uspeh tega delovanja je po našem dejstvu, da se je Slovenski skupnosti posrečilo predstaviti parlamentu zakonski predlog za celovito zaščito slovenske narodne manjšine v Italiji, in sicer preko senatorja Tridentinsko-tirolske ljudske stranke, inž. Fontanarija. Zakonodajni zbornici imata s tem na razpolago listino, ki je glas in odraz stališč, zahtev in predlogov neposredno prizadetega slovenskega prebivalstva, kar se tiče zakonske zaščite njegovih temeljnih narodnih uprašanj.

Za uspeh delovanja Slovenske skupnosti lahko tudi smatramo njeno neposredno prisotnost v vladni večini v okviru deželnega sveta. S tem je deželni svetovalec Slovenske skupnosti dobil prvič v skoraj 20-letni zgodovini dežele Furlanije-Juljske krajine neposreden vpogled v deželno upravo, kar nikakor ne gre omalovaževati, glede na vrsto važnih pristojnosti, ki so po ustavi in drugih zakonih priznane naši deželi. Zaveznitvo na tej ravni bi seveda bilo lahko še boljše, in sicer takšno, da bi Slovenska skupnost imela tudi svojega deželnega odbornika, a tega po vsej verjetnosti zares ni bilo mogoče doseči.

Delovanje Slovenske skupnosti v zadnji mandatni dobi so označevali tudi številni drugi momenti, o čemer bo prav gotovo govora na bližnjem deželnem kongresu na Opčinah. Na tem mestu pa bi vendarle tudi opozorili na vtis, ki smo ga dobili, ko smo zadnje čase spremljali de-

dalje na 3. strani ■

Dvoje nasprotujočih si stališč

Dnevnik in radio-televizija nas že nekaj dni obveščajo o posvetovanju škofov v Vatikanu, na katerem razpravljajo o atomskem orožju. Malo čudna snov za škofovsko konferenco, bi kdo dejal, a neupravičeno. Škofje razpravljajo o atomskem orožju s stališča Cerkve ali bolje rečeno s krščanskega, katoliškega stališča. Na posvetovanju, ki se ga seveda udeležuje tudi papež, so zastopane škofovske konference iz Zvezne Nemčije, Francije, Belgije, Velike Britanije in Italije. Predmet razprave je predvsem osnutek pastirskega pisma škofov iz Združenih držav o atomski oborožitvi. O tem pastirskem pismu piše svetovni tisk že nekaj tednov, vendar so ameriški škofje želeli, preden ga objavijo oziroma dajo prebrati vernikom s prižnic, slišati tudi mnenje drugih škofov in papeža samega. Pastirsko pismo — kolikor je dozdej znano — namreč zelo odločno nastopa proti atomski oborožitvi.

V našem listu smo že večkrat zavzeli stališče do tega vprašanja in poudarili, da po našem mnenju atomsko oboroževanje ne gre v sklad niti s krščanskim niti z demokratičnim pojmovanjem ter s težnjo po miru. Rekli smo, da je atomsko oboroževanje dejansko nemoralno, ker prenaša moralno dolžnost ljudi, da bi se upirali zlu, delali za mir in za zmago demokracije in svobode v svetu, na mrtvo atomsko orožje in na nekaj ljudi, ki imajo v rokah najvišjo oblast. Namesto da bi ljudje sami pokazali pogum in odpornost v obrambi pred grozečim nasiljem, ki si hoče podvreči svet, se strahopetno umikajo in se zanašajo na »zastraševanje« z atomskimi bombami. To je postalo v resnici že pred časom uradno stališče zahodne politike nasproti komuni-

stičnemu Vzhodu, natančneje rečeno proti Sovjetski zvezi. Nastala je teorija o »atomskem dežniku« ali o »atomskem zastraševanju«, češ dokler bomo imeli premoč v atomski oborožitvi, nas Sovjetska zveza ne bo napadla. Dokler je nad nami »atomski dežnik«, smo varni. Z drugimi besedami se to pravi, da zahodnemu človeku ni treba storiti nič drugega kot ždeti pod atomskim dežnikom, pa bo vse v redu, ameriški državniki pa naj pazijo, da bo ta dežnik vedno dovolj širok in trden. Posamezniku ni treba pri tem nič drugega kakor da v redu plačuje davke in prispeva k stroškom za atomsko oborožitev. Sam nima nobenih moralnih in državljanskih dolžnosti v tem pogledu. Za vse je odgovoren ameriški predsednik oziroma ameriška vlada ter seveda Severnoatlantska zveza.

Povprečen Evropejec in Američan si je lahko tako po pilatovsko umil roke nad celotnim problemom. Ni mu bilo treba, da bi si belil glavo s sovjetsko nevarnostjo za Zahod in za ves svet, še manj ga je lahko brigal položaj v deželah z režimi sovjetskega ali kakega drugega totalitarnega kova. Tupatam so si zahodne tiskovne agencije privošile kako senzacionalistično pisanje o tem ali onem »disidentu«, a vsak tak primer se jim ni zdel vreden pozornosti. Niti najmanj jih ni brigal položaj ne le krščanstva, ampak demokracije sploh in položaj podložnih narodov v Sovjetski zvezi še posebej. Vedno spet lahko bremo in slišimo, kako Sovjetski zvezi primanjkuje žita (to je povezano z možnostjo za prodajo ameriške pšenice in koruze Sovjetski zvezi za čisto zlato), medtem ko zahodni in posebno ameriški tisk skoro ni-

dalje na 2. strani ■

Umrl je dr. Vladimir Bakarić

Po daljši bolezni je v nedeljo, 16. t.m., v Zagrebu umrl podpredsednik predsedstva Socialistične republike Jugoslavije dr. Vladimir Bakarić. V letošnjem marcu bi dopolnil 71 let. Z njegovo smrtjo je Hrvaška izgubila svojega najbolj znanega politika, Jugoslavija pa državnika, ki je v vsej povojni dobi zavzemal najvidnejša in najodgovornejša mesta.

Dr. Vladimir Bakarić se je rodil v meščanski hrvaški družini (oče je bil sodnik) in se je že kot študent na pravni fakulteti v Zagrebu vključil v komunistično gibanje. Tik pred vojno in zlasti med vojno je postal eden tesnejših Titovih sodelavcev na Hrvaškem. Po letu 1945 je bil prvi pred-

sednik hrvaške vlade in nato do smrti opravljal odgovorne naloge na republiški in zvezni ravni.

Pokojnik je bil tudi mislec in teoretik ter ima za seboj bogato publicistično dejavnost. Pokopali so ga v torek, 18. t.m., v Zagrebu z najvišjimi državnimi častmi.

Na jugoslovanskem generalnem konzulatu v Trstu je bila na začetku tedna dva dni odprta žalna knjiga, v katero so se vpisali številni predstavniki političnega, kulturnega in gospodarskega življenja iz Furlanije-Juljske krajine, s čimer so se poklonili spominu umrlega jugoslovanskega državnika.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 23. januarja, ob: 8.00 Poročila; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojano; 10.30 Mladinski oder: »Ko zorijo jagode«; 11.00 Sestanek z...; 11.15 Nabožna glasba; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 12.30 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Nediški zvon; 14.40 Šport in glasba ter prenosi z naših kulturnih prireditev; 19.00 Poročila.

■ PONEDELJEK, 24. januarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 ratka poročila; 8.10 Človek v sodobni družbi; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Richard Strauss: Kavalir z rožo; 11.30 Beležka; 12.00 Gledališki glasovi po stezah spominov; 13.00 Poročila; 13.20 Gospodarska problematika; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Miško Kranjec: »Strici so mi povedali«; 14.30 Glasbene skice; 14.55 Naš jezik; 15.00 Vesele športno popoldne; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Od Milj do Devina; 19.00 Poročila.

■ TOREK, 25. januarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Integracija prizadetih otrok v normalni šoli; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Richard Strauss: Kavalir z rožo; 11.30 Beležka; 13.44 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Miško Kranjec: »Strici so mi povedali«; 14.30 Šolska glasbena ura za mladino; 16.35 Instrumentalni solisti; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Neapeljsko gledališče: Raffaele Viviani: »Omizje revnih«; 19.00 Poročila.

■ SREDA, 26. januarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Sprehodi po tržaških predmestjih; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Richard Strauss: Kavalir z rožo; 11.30 Beležka; 12.00 Pod Matajurjan, posebnosti Nadiških dolin; 13.00 Poročila; 13.20 Trst by night; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Miško Kranjec: »Strici so mi povedali«; 14.30 Evergreeni; 14.55 Naš jezik; 15.00 Dijaška tribuna; 16.35 Instrumentalni solisti; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mladi izvajalci: klavirski razred prof. Ksenije Brass na podružnici Glasbene matice v Boljuncu; 18.00 Na goriškem valu; 19.00 Poročila.

■ ČETRTEK, 27. januarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Slovenska ekonomija na Tržaškem od I. 1945 do danes; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Beležka; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Miško Kranjec: »Strici so mi povedali«; 14.30 Otroški kotichek; »To je pa laži!«; 15.00 Beseda ni konj; 16.35 Instrumentalni solisti; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Goriški komorni orkester in flautist Giorgio Marcossi v Kulturnem domu v Gorici; 18.00 Četrtekova srečanja; 19.00 Poročila.

■ PETEK, 28. januarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.40 Glasbena matineja; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Beležka; 12.00 Roža mogota; 13.00 Poročila; 13.20 Naša gruda; 14.00 Kratka Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Miško ranjec: »Strici so mi povedali«; 14.55 Naš jezik; 15.00 Od ekrana do ekrana; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba: zbor »La polifonica udinese« iz Vidma; 18.00 Kulturni dogodki; 18.40 Imena naših vasi; 19.00 Poročila.

■ SOBOTA, 29. januarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.40 Glasbena matineja; 9.00 Sobotni trim; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Beležka; 12.00 »Bom naredi st'ždice, čjer so včas'b'le« — glasnik Kanalske doline; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Miško Kranjec: »Strici so mi povedali«; 14.30 Otroški kotichek: »Najdihojca«; 15.00 Iz studia neposredno; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Skladbe Jakoba Gallusa izvaja Komorni zbor Radiotelevizije Ljubljana; 18.00 Dvignjena zaveza: beležke Sergeja Verča o gledališkem dogajanju doma in drugod; 19.00 Poročila.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 — Odgovorni urednik: Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart, Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Dvoje nasprotujočih si stališč

■ nadaljevanje s 1. strani

koli ne načne problema raznarodovanja neruskih narodov v Sovjetski zvezi, naseljevanja Rusov na njihovih etničnih ozemljih, izpodrivanja narodnih jezikov v prid širjenja ruščine, odtrgovanja človeških pravic širokim slojem itd., kajti ob tem bi se moral zahodni bravec nujno vprašati: »Kaj bomo vendar storili, mi ljudje na Zahodu, proti vsem tem krivicam?«. Ne, najboljšje se je delati slepe in gluhe, hliniti, da živijo v Sovjetski zvezi sami »Sovjeti« in se zavarovati z atomsko pregrado proti morebitnemu sovjetskemu ekspanzionističnemu posegu proti Zahodu.

Tako stališče smo v našem listu že večkrat kritizirali, poudarjajoč moralno in politično dolžnost vseh svobodnih ljudi na Zahodu, pa tudi vseh zavednih ljudi na Vzhodu, da se aktivno, po svojih močeh in možnostih borijo za svobodo, demokracijo, pravičnost in mir in da se naj ne zanašajo na atomske bombe, ki ne bodo, mrtvi, zgolj materialni izdelki, kot so, nikoli mogli rešiti teh problemov, zagotovo pa lahko uničijo vse človeštvo, celo vse višje razvito življenje na Zemlji, če jih bodo kdaj uporabili, kar pa se zdi vedno bolj verjetno. Zakaj naj bi bil uničen svet zaradi moralne neodgovornosti in strahopetnosti prebivalstva na Zahodu in surove oblastiželjnosti totalitarnih mogotcev na Vzhodu? Krščanska zavest tega ne more dopustiti, pa naj še tako opravičuje obrambno pripravljenost Zahoda. Ni nujno, da bi moral Zahod groziti Vzhodu samo z atomsko premočjo. Vsakdo na Zahodu naj

bi storil svojo demokratično in krščansko dolžnost, pa bi ne bilo treba atomskih bomb. Potem bi bilo tudi oblastnikom na Vzhodu čisto jasno, da ne bodo proti Zahodu nič opravili in da bi ne mogli nobenemu zahodnemu, demokratičnemu in krščanskemu narodu vsiliti svoje totalitarne, ateistične oblasti. Če bi se ji ves Zahod uprl z orožjem, a ne atomskim, bi tudi Vzhod ne mogel uporabiti atomskega orožja, a v vsakem drugem orožju ima Zahod premoč, predvsem pa v številu in tehnologiji.

Do istih spoznanj so prišli ameriški škofje. Do kod je katoličan moralno upravičen iti v pogledu atomskega oboroževanja in atomske grožnje nedolžnemu prebivalstvu, ali celo sodelovati pri spodbujanju take oborožitve? so se vprašali ameriški škofje spričo dejstva, da postaja atomska vojna vedno bolj konkretna možnost. Spoznali so, da je meja dosežena ali da je šel katoliški svet v tem pogledu že predaleč. To ni strahopetstvo ali kapitulacija pred Sojetsko zvezo, kot bi hotela to prikazati ameriška vlada. Ne, interesi katolištva, krščanstva, niso isti kot interesi ameriške politike, in se seveda tudi ne krijejo z interesi sovjetske politike. Kristjan gleda in presoja svet drugače kot državnik v Washingtonu in v Moskvi. Pojme o tem bo nedvomno pomagala razčistiti ne samo ameriškim, ampak vsem katoličanom nova pastirska poslanica ameriških škofov, kot jo bodo dokončno oblikovali na sedanjem škofovskem posvetovanju v Vatikanu.

Tuja delovna sila v Italiji

V beneški palači Grassi se je ob prisotnosti podtajnika za zunanje zadeve Fioreta odvijalo zasedanje na temo: tuji delavci v Italiji. Ugotovili so, da je v preteklem letu bilo v Italiji 800 tisoč tujih delavcev, istočasno pa je bilo v državi dva milijona brezposelnih. Gre pa v glavnem, kar zadeva tuje delavce, za nekvalificirano delovno silo. Italijanska delovna sila ni pripravljena kriti težjih del ob sedanjih mezdni ravni. Vsekakor so na zasedanju ugotovili, da bi tudi podvojitve mezd za omenjena dela ne pripravila brezposelnih, da bi sprejeli zaposlitev na nekaterih področjih. Gre v glavnem za težavna opravila v gradbeništvu pa tudi v drugih sektorjih. Tako bi na primer podvojitve plač ribičem le malo pripomogla k povečanju zaposlovanja italijanskih ribičev. V Venetu, na Tridentinskem-Južnem Tirolskem in v Furlaniji-Juljski krajini je bilo lani najmanj 80 tisoč tujih delavcev, medtem ko jih je bilo pred petimi leti le 20 tisoč.

IZGNANA ČASNIKARKA

Bivša dopisnica tiskovne agencije UPI v Varšavi, 33-letna ameriška časnikarka Ruth Gruber, ki so jo pred dnevi poljske oblasti izgnale iz Varšave, je priredila v Berlinu tiskovno konferenco, na kateri je izjavila, da so jo poljske oblasti po vsej

verjetnosti hotele kaznovati in s tem dati zgled ostalim zahodnim dopisnikom, da ne bi iskali stikov s poljskimi disidenti. Odločno je zanikala obtožbe, češ da je v Varšavi zbirala vojaške informacije in je to obtožbo označila za obrekovanje.

—o—

Proces Moro

Sodniki porotnega sodišča v Rimu so od ponedeljka v posvetovalnici, da izrečejo razsodbo proti rdečim brigadistom, ki so vpleteni v pokol v ulici Fani in umor predsednika Krščanske demokracije Alda Mora. Razprava je trajala dobrih 9 mesecev, razsodba pa bo po vsej verjetnosti znana šele čez dober teden. Porotniki bodo ves čas posvetovanja popolnoma osamljeni brez stikov z zunanjim svetom, saj bodo imeli na razpolago za nujnost le telefon. Med zadnjimi je sodnikom spregovoril Prospero Gallinari, ki je obtožen materialne usmrtitve demokrščanskega voditelja. Rdeči brigadist je med drugim dejal, da je bil umor Mora potreben, ker je bil to edini način za skrhanje politike narodne solidarnosti. Valerio Morucci, ki je sicer glasoval proti umoru, je v svojem posegu branil cilje takojimenovalne spomladanske kampanje, ki se je končala s tragedijo v ulici Fani.

BOMO PREŽIVELI?

Zadnja številka Naših razgledov prinaša poleg raznih drugih zelo zanimivih in aktualnih člankov o sodobni slovenski, pa tudi svetovni problematiki, tudi oceno Huberta Požarnika o knjigi »Bomo prežive-li?«, ki jo je nedavno izdala Mohorjeva družba v Celju. Požarnik označuje to knjigo za »več kot zanimivo«. V njej razmišlja 16 slovenskih znanstvenikov, kulturnikov in duhovnikov o sedanji biološki in duhovni ogroženosti človeštva in o poteh, ki vodijo v humanejšo in razumnejšo prihodnost. Knjigo je uredil Jože Strgar.

V Požarnikovi oceni je prikazana kratka vsebina razprav vseh šestnajstero avtorjev, ki obravnavajo glavne probleme našega časa in slovenskega naroda še posebej. Znani geograf Ivan Gams piše, da možnosti za bistveno povečanje površine obdelovalne zemlje na svetu niso rožnate. Če 15 milijard ljudi, kolikor jih predvidevajo čez slabih sto let na našem planetu, ne želimo izpostaviti lakoti, potem moramo že danes začeti bolj varčno ravnati z življenjskim prostorom in prenehati s kvarjenjem še tiste zemlje, ki jo imamo.

Biolog Kazimir Tarman opozarja na pomen biološkega ravnotežja v naravi, ki se zaradi sedanjega brezobzirnega spreminjanja življenjskega okolja z edino željo, da bi bilo izkoriščanje naravnih dobrin čim bolj učinkovito, vedno bolj ruši.

Obsežno razpravo je prispeval Anton Trstenjak, teolog in psiholog. Ko razmišlja o današnjem obsegu onesnaževanja okolja in uničevanja narave, pride do ugotovitve, da smo kot ljudje programirani za kameno dobo, živimo pa v atomskem stoletju. Zdi se mu, da je sodobni človek povsem izgubil zdrave živalske instinkte in zato počne stvari, ki so mu v škodo. To naj popravi nova znanstvena disciplina in sicer »znanost o preživetju«. Njene naloge naj bi bile po mnenju Trstenjaka predvsem v »neprestanem predvidevanju in usmerjanju tehniškega in družbenega razvoja, kolikor utegne človeka zmeraj bolj odpujati od narave in tako ogrožati njegovo obstoj«.

O hrani in naravnem okolju razpravlja agronom in ekonomist Jože Maček, o jedrski energiji pa fizik Bogdan Povh. On meni, da v miroljubni uporabi jedrske si-

le ni bistvene nevarnosti za človeštvo. Isto meni biolog Miklavž Grabnar o genskem programiranju in o molekularni biologiji. Publicist Viktor Blažič, znan tudi s kulturnih dnevnih v Dragi, se je v svojem prispevku lotil stranskih učinkov avtomobilizma. Toda to mu je le izhodišče za tehtno razmišljanje o psihologiji potrošnikov in potrošništva ter o klasični ekonomiji, v kateri so zdravo življenje in zdravo okolje »neekonomске« sestavine. Na koncu je avtor posvetil svojo pozornost načrtu »Ljubljana 2000« in ugotovil, da tudi ta boleha na mitu avtomobila kot »svete krave«.

Bojan Štih, književnik, razmišlja o sedanjem trenutku slovenstva. Zdi se mu, da smo najbolj nesrečen in tragičen subjekt evropskega zemljevida. V danih razmerah vidi potrebo tudi po večjem povezanju z zahodnoevropsko duhovno in kulturno-civilizacijsko mislijo, ob tem moramo igrati lastno vlogo, tisto, ki bo krepila našo slovensko zavest in samozavest. Druga stvar, ki bo po njegovem v prihodnje nujna, pa je ovrednotenje našega lastnega slovenskega gospodarstva, ki da je po mnenju nekaterih malovredno, nepro-

duktivno, zgubarski spaček in našemu narodu in ljudstvu v hudo breme in škodo. In še tretja stvar se mu zdi nujna. Iz naše miselnosti in duševnosti moramo odstraniti nekaj, kar že dolgo hromi naš korak in kar nam preprečuje, da bi samokritično pregledali naše napake, grehe, nesreče in spodrsrljaje — in sicer to, da vedno najdemo krivca kje zunaj, pri drugih, ne med nami.

Eman Pertl, dermatovenerolog, vidi rešitev za slovenski narod tudi v večjem razmnoževanju. Kajti če nas bo več, potem je večja tudi verjetnost, da se bo slovenski narod ohranil tudi ob kaki bodoči katastrofi.

Slavist in književnik Matjaž Kmecl se zaskrbljen sprašuje o usodi slovenskega jezika. Drago Klemenčič, glavni urednik Družine, je svoj prispevek naslovil: »Sredstva družbenega obveščanja med sporočilom in manipulacijo«. Avtor meni, da bodo morali ljudje v prihodnje bolj obvarovati svojo kritično presojo in ne podle-gati plohi vseh mogočih informacij, katerim so izpostavljeni.

O enako aktualnih problemih pišejo še pravnik France Bučar, ki kritizira fetišiziranje gospodarstva, nadškof Alojz Suštar, Tone Stres in Vekoslav Grmič. Vsi avtorji naglašajo, da je sedanji čas prelomen in odločilen za nadaljnjo usodo človeštva in seveda tudi našega naroda.

Okrutnost in nasilje

Radiotelevizija in dnevniki nam vsak dan poročajo o okrutnostih, ki so se dogodile po svetu. Največkrat pa omenjajo pri tem v zadnjih letih Srednjo in Južno Ameriko. Vedno spet slišimo o pokolih čisto nedolžnih ljudi v Gvatemali, El Salvadoru, Braziliji, Argentini, a od časa do časa pridejo na vrsto tudi druge države. Treba je brati samo romane novega Nobelovega nagrajenca Márqueza, pa se nam razodene, kako predstavlja okrutnost, povezana z nasiljem mogočnih, pa tudi revnih, v teh deželah skoraj nekaj mistični obred, ki ga vsi pasivno sprejmejo kot nekaj, česar ni mogoče odvrniti in česar sploh nima pomena odvrniti. Okrutnost je v zraku in predstavlja za ubijavce užitek, za vse druge pa nekako okrutno igro, špek-takel. Južnoameriški romanopisci radi opi-

sujejo take dogodke, ki so tudi izredno dramatični, zato si lahko tudi s tem razlagamo izredno priljubljenost teh pisateljev v današnjih časih in posebno v Evropi, kjer se trudijo romanopisci samo s psihoanalizo svojih oseb, dogajanja pa je v njihovih romanih zelo malo. V delih južnoameriških pisateljev je dogajanja zelo veliko, v njih teče kri v potokih in nasilje je opisano na barvit, napet, privlačen način, da ga vidimo pred seboj kot na gledališkem odru. Toda umor ostane umor, tudi če je opisan še tako zanimivo in privlačno. Razlage za te pojave pa morda ne smemo iskati pri pisateljih, tudi če so Nobelovi nagrajenci, ampak pri sociologih, politologih in predvsem pri zgodovinarjih.

Južno- in Srednjeameričani, med katerimi se dogajajo množični pokoli, so po veliki večini Indijanci in mešanci, od katerih živijo mnogi v zelo slabih gospodarskih razmerah. Pripadnost zapostavljenim etnijam, katerih jeziki so v državnem življenju prezrti in ki so odrinjene od vodilnih mest tako v posameznih krajih kot v celotni državi, pomeni psihološko zavrtost in gluho, pritaženo željo po maščevanju nad komerkoli. In ta želja izbruhne iz ljudi, kadar se jim ponudi priložnost, npr. ko služijo za čedno uniformo in sprejemljivo plačo v zasebni vojski tega ali onega diktatorja. Samo da jim zapove ali samo prišepne na uho, pa stresejo ves svoj bes, podedovan skozi cele generacije, nad prebivavstvom kake vasi, nad ujetniki, nad množico v kaki cerkvi, nad dozdevnimi političnimi nasprotniki, ki pa prav tako nimajo nobene ideologije, kakor je nimajo sami.

Pred deželnim kongresom SSK

■ nadaljevanje s 1. strani

lovanje Slovenske skupnosti, in sicer kot da bi to politično organizacijo zajela nekakšna utrujenost. Človeško je to povsem razumljivo, saj vemo, da Slovenska skupnost, kot organizacija narodne manjšine, ne razpolaga z bogatimi in številnimi vodilnimi kadri. V političnem pogledu pa beseda utrujenost sploh ne bi smela obstajati in se politične organizacije tej nevarnosti navadno izogibajo z bolj smotrno porazdelitvijo nalog in dolžnosti, z zamenjavo ljudi na raznih odgovornih mestih, skratka na načine, ki omogočajo da ima organizacija vedno in povsod sveže moči. Na kongresu na Opčinah bo verjetno

govora tudi o tem in smo prepričani, da bodo zborovalci nakazali oziroma našli primerne rešitve.

Bližnji kongres pa bo tudi in predvsem zato pomemben, ker bodo čez nekaj mesecev v Furlaniji - Julijski krajini deželne volitve. Kongres bo torej prva pomembna priprava na hudo preizkušnjo, ki jo bo morala SSK prestati v kratkem.

Prepričani smo, da bodo zborovalci globljuje razpravljali tudi o tem izredno važnem vprašanju in izoblikovali splošne smernice, po katerih naj poteka volilna kampanja, ki naj omogoči lepo uveljavitev Slovenske skupnosti na bližnjih deželnih volitvah.

dalje na 5. strani ■

Premiera Strindbergovega Smrtnega plesa v Kulturnem domu v Trstu

Prva letošnja premiera se je v tržaškem Kulturnem domu pričela z otvoritvijo Skrbniškove razstave. Vendar pa je ta del — o gledališkem ustvarjalcu je spregovoril prof. Josip Tavčar — na žalost šel skoraj neopazno mimo, saj je večina gledalcev med njegovim govorom šele prihajala v gledališče. Skoda, saj bi tako razstava kot izvajanje prof. Tavčarja zaslužila večjo pozornost in zbranost.

Toliko več pozornosti pa je vladalo za predstavo. Ze bežni pregled gledališkega lista, predvsem pa delovnega zapisa režiserja Georgija Para, je narekoval veliko mero pozornosti in koncentracije, saj pri Strindbergu ni sita za ločevanje velikih in drobnih stvari, ko nam avtor s pravo peklensko naglico pošilja informacije v možgane. Pričakovanje torej po eni strani za predstavo, ki je dajala vse pogoje za bleščeč uspeh od preizkušenega dela in avtorja do protagonistov (Bibič - Kozlovičeva), in radovednost po drugi strani ob za nas novih režijskih posegih Georgija Para, o katerem smo toliko brali, in sceni Zlatka Kauzlariča - Atača.

Toda kot se marsikdaj dogaja in to ne samo v gledališču, kopica zvezdnikov — in to ne samo na odru, pač pa tudi v dvorani, kjer so bili prisotni Josip Vidmar, Jože Javoršek in Bojan Štih, da omenimo le nekatere — še ne zadošča za učinkovito predstavo.

Smrtni ples je tragedija vsakdanjega življenja, v kateri je človek tragično bitje samo po sebi, kar na lastni koži občutita ob pričakovanju 25-letnice poroke Edgar in njegova žena Alice. Ljubezen in sovraštvo, večkrat bolj sovraštvo kot ljubezen se prepletata v njunih dolgih dnevih in večerih na otoku. Odtujila sta si vse, od otcenova do otrok. V to življenje v dvoje se vplete Kurt, ki se vrne na otok po 15-ih letih odsotnosti. Zapadel bo v njun eksistenčni dvoboj. Strindberg se je odločil za povsem nenavaden trikotnik, ki drvi v blaznost. Kljub pesimizmu, razgaljenju zablod, hinavščine, maščevalnosti in zlobe, avtor najde za vse rešitev. Kurt se bo izvil

iz trikotnika, zakonca pa najdeta izhod v uparju, ki meji na onostransko večnost.

Režiser Paro se je odločil — vsaj tako izhaja s premierske predstave — za statično, skoraj metafizično postavitev, ki jo narekuje naveličanost skupnega življenje v popolni, hoteni odtujenosti od stalnega sveta.

Intimna predstava naj bi torej postala sredstvo za preverjanje novih izkušenj, gledalec pa naj bi v igri protagonistov poglobil spoznanje o samem sebi. Toda to se režiserju ni v celoti posrečilo, morda tudi zaradi sunkovitih psiholoških prehodov Bibiča in Kozlovičeve. Tako se je valovanje psiholoških momentov spremenilo v cik-

cakasto črto brez prave utemeljitve in torej težko razumljivo za logično misleče možgane. To je bilo še posebej občutiti v prvem delu, ko se Bibičev Edgar sunkoma spremeni iz c Kornega čudaka v igrivega fantiča, ali ko Kozlovičeva Alice skoraj v isti sapi preide iz jezikavosti v histerijo. Toda obema gre priznati izredno, mestoma vrhunsko igro. Če tirnice večkrat niso bile vzporedno postavljene, gre to bolj na rovaš režije kot igranja. Kurt Lívija Bogatca naj bi bil jeziček na tehtnici med protagonistoma, kar pa je dosegel le v zadnjem prizoru.

Predstavo si vsekakor velja ogledati že zaradi izredne, dognane in domiselne scene Zlatka Kauzlariča - Atača. Obenem pa daje obilico prijemov za razmišljanje, saj ima tudi temačni, turobni skandinavski svet svojo mikavnost in mnogo občečloveškega.

Saša Rudolf

Mladinski zbor GM v Ljubljani

Mladinski pevski zbor Glasbene matice, ki ga vodi Stojan Kureš, je imel v tednu, ki je za nami, zelo uspešno dejavnost. Pravzaprav je bil že nastop v dvorani Krožka za kulturo in umetnost v Trstu priprava na sobotni nastop v ljubljanskem Cankarjevem domu. V tem smislu moramo oceniti tudi nastop tega pevskega zbora in organista Berganta v rojanski cerkvi svetega Mohorja in Fortunata.

Mladi tržaški pevci so predstavili zelo zahteven spored. Peli so »Misso brevis v D op. 63« angleškega skladatelja Brittna. Novost pa so bile »Cantiones za glas in orgle« neznanih čeških skladateljev iz XV. in XVI. stoletja. Poleg teh skladb pa so peli še vrsto Merkuševih priredb ljudskih pesmi in dela drugih skladateljev.

Če je po mnenju poslušalcev bil rojanski koncert nekoliko pomanjkljiv, so se mladi pevci, ki jih je spremljal Humbert Bergant, odlično odrezali v Ljubljani, kjer so nastopili na zelo visoki ravni.

Celovečerni koncert v veliki dvorani Cankarjevega doma je bil v okviru zborovskega abonmaja pravo doživetje, saj so mladi pevci pod Kureševim vodstvom res suvereno in popolnoma prepričljivo izvajali zahtevni program. Mladinski zbor GM s svojimi koncerti stalno potrjuje, da napreduje in raste ter se razvija v umetniško veljavno in reprezentativno pevsko telo, ki ima pred seboj še vrsto odličnih uspehov.

—O—

V SOBOTO DEŽELNI KONGRES SLOVENSKE SKUPNOSTI

V soboto, 22. januarja bo v dvorani Finžgarjevega doma na Opčinah (Narodna ulica 89) 4. deželni kongres Slovenske skupnosti. Na dnevnem redu sta med drugim poročili predsednika in političnega tajnika in zadevna razprava, izvolitev novih organov in priprava na prihodnje deželne volitve.

Kongresa se kot delegati udeležijo člani deželnega sveta stranke ter zastopniki volivcev iz videmske pokrajine. Kongresu pa lahko prisostvujejo in posežejo v razpravo tudi drugi člani in somišljeniki Slovenske skupnosti.

Otvoritev kongresa SSK je napovedana za 15.30.

Iz delovanja dolinske sekcije Slovenske skupnosti

V zadnjem obdobju je bila dejavnost sekcije Slovenske skupnosti v dolinski občini zelo intenzivna in razgibana. Tako je 20. novembra lani imela sekcija svoj redni kongres, ki je potekal v duhu tradicionalne strankine enotnosti in na tej osnovi izvolil sekcijski odbor trinajstih članov.

Prejšnje dni se je prvič sestel obnovljeni sekcijski odbor, v smislu statuta izbere iz svoje srede tajnika. Po izčrpnih in konstruktivnih razpravi o predlogih za bodoče delovanje je bil v duhu smernic kongresa enotno potrjen za tajnika Sergij Mahnič. Prav tako je sekcijski odbor potrdil Maria Zaharja za blagajnika in Branka Slavca za gospodarja.

Končno je treba omeniti še zadržanje svetovalcev SSK (Sergij Mahnič, Alojz Tul, Branko Slavec) do pripomb dežele glede obeh variant splošnega regulacijskega načrta, ki so bile na dnevnem redu na zadnji seji občinskega sveta 17. decembra lani. Zaradi zapletenosti problematike so

zahtevali odložitev razprave, na kar pa večina ni pristala. Glasovali so zato proti pripombam k varianti glede zaščitenih naravnih območij na kraškem predelu občine, ker v bistvu niso omejile ali odpravile raznih nepotrebnih vinkulacij v breme kmetovalcev in drugih lastnikov zemljišč.

—O—

OBCNI ZBOR SLORI

Predsednik upravnega odbora Slovenskega raziskovalnega inštituta sklicuje na podlagi 6. člena pravil 9. REDNI OBCNI ZBOR, ki bo dne 27. januarja 1983 ob 18.30 v prvem in ob 19. uri ob drugem sklicu, v Gregorčičevi dvorani v Trstu, ul. Sv. Frančiška 20, z naslednjim dnevnim redom:

1. Poročilo upravnega odbora
2. Obračun in predračun
3. Poročilo nadzornega odbora
4. Sprejemanje novih članov
5. Razno

Naše čestitke!

Družino Nadje in Iva Jevnikarja je osrečil prvorojenec Peter. Srečnim staršem iskreno čestitajo prijatelji in znanci, malemu Petru pa želijo veliko zdravja in da bi se razvil v krepkega slovenskega fanta. Čestitkam se pridružuje Novi list.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE V TRSTU

August Strindberg

SMRTNI PLES

Režija: GEORGIJ PARO

V soboto, 22. januarja, ob 20.30 - Abonma Red F (druga sobota po premieri)

V nedeljo, 23. januarja, ob 16.00 - Abonma Red F (popoldan na dan praznika)

RAZPIS 13. ZAMEJSKEGA FESTIVALA DOMAČE GLASBE

SKPD »F.B. SEDEJ« in Ansambel »L. HLEDE« pod pokroviteljstvom občinske uprave iz Steverjana in pokrajinske uprave Gorica

RAZPISUJETA

13. Zamejski festival domače glasbe, ki bo v Steverjanu 2. in 3. julija 1983.

Za ansamble veljajo naslednji pogoji:

1. Na festival se lahko prijavijo vsi slovenski zabavni ansambli.
2. Organizator si prevzame stroške za kosilo, večerjo in prenočišče nastopajočih.
3. Komisiji, ki ju bodo sestavljali strokovnjaki in predstavniki občinstva, bosta podelili naslednje nagrade:

1. Nagrada za najboljšo melodijo L. 250.000	in trofej ansambla »L. HLEDE«
2. Nagrada za najboljšo izvedbo	L. 200.000
3. Najboljši zamejski ansambel	L. 120.000
4. Nagrada za najboljšo besedilo	L. 80.000
5. Nagrada občinstva	L. 80.000

4. Komisiji bosta tako sestavljeni:

- a) komisija za ocenjevanje besedil
- b) komisija za ocenjevanje glasbe.

5. Skladbi, ki ju bodo izvajali ansambli, morata biti izvirni ter prvič izvedeni na festivalu v Steverjanu.

6. Prijave se sprejemajo nakasneje do 30. aprila 1983 na sledeči naslov:

SKPD »F.B. SEDEJ« - Ans. »L. HLEDE«
Trg Svobode 6
34070 STEVERJAN - San Floriano del Collio - Gorizia - ITALIA

7. V prijavi morajo biti navedeni naslednji podatki: Ime, priimek, datum rojstva, sedanje bivališče vodje in članov ansambla. V dvojezičnem vzorcu, ki se prilaga v treh izvodih, pa morajo biti navedeni naslednji podatki: Ime in priimek, kraj rojstva, datum rojstva ter sedanje bivališče vodje in članov ansambla.

Podatki morajo biti točni in čitljivi.

8. Ansambli so dolžni poslati:

1. notno gradivo v enem izvodu;
2. tekst besedil;
3. izpopolnjeno priloženo tiskovino »prijava«;
4. fotografijo ansambla;
5. dvojezično tiskovino.

9. Ansambli so dolžni sporočiti organizatorjem vsako spremembo v ansamblu (bivališče, sprememba članov v ansamblu, i.p.).

Vabilo!

Športna zveza Olimpija vabi vse člane in simpatizerje na redni občni zbor, ki se bo vršil v sredo, 26. t.m. ob 20. uri v prostorih male dvorane Katoliškega doma v Gorici, drevored XX. septembra. Občni zbor je sklepčen ob prisotnosti polovice vpisanih članov, po preteku pol ure od začetka pa je sklepčen ob vsakršni udeležbi.

Stavka v naši deželi

Podobno kot drugod po državi je bila tudi v naši deželi v torek stavka industrijskega sektorja. Tržaški pokrajinski federaciji CGIL in UIL sta raztegnili stavkovno gibanje v industrijskem sektorju na splošno stavko. V Trstu je povorka šla po osrednjih ulicah in se zbrala na Goldonijevem trgu. Med stavkajočimi je bilo poleg delavcev tudi veliko upokoencev in dijakov. Opaziti je bilo tudi veliko transparentov vseh pomembnejših obratov, ki jih je zajela resna gospodarska kriza, in so zato še toliko bolj ogroženi.

Sprevod se je zaključil na Goldonijevem trgu, kjer je imel sklepni govor tajnik sindikata CGIL Gialuz, ki je v svojem sicer kratkem nagovoru, poudaril misel, da ne gre za formalen, običajen sindikalni govor, ampak le za kratko sporočilo ob sklepu stavke. Trst je s svojo manifestacijo potrdil, da se zavzema za obrambo svojih pravic. Podčrtal pa je tudi potrebo, da vse tri sindikalne federacije nastopajo e-

notno; enotnost nastopa je namreč prvi pogoj za uspešnost sindikanlega boja.

Tudi v Tržiču je bila osrednja delavska manifestacija, ki so se je v glavnem udeležili delavci industrijskega sektorja. Tekstilci pa so se zbrali v Gorici, kjer je vprašanje tekstilnih tovarn veliko bolj pereče.

Sindikalni boj je izzvenel kot enoten odpor proti temu, da bi Zveza industrijev in vlada naložili delavstvu in upokoencem pretežno breme za domnevni izhod iz gospodarske krize. Prav tako ne morejo biti sprejemljivi poviški za javne storitve, ki presegajo 13 odstotkov. Omejitve glede socialnega in zdravstvenega skrbstva pa kažejo, da nima vlada nobenega smotrnega predloga za izhod iz krize. Glede naše dežele pa je nujno, da bodo finančna sredstva po zakonu št. 828 porazdeljena tako, da si bodo lahko opomogla industrijska podjetja in pristaniške dejavnosti, ki so danes v hudih težavah.

Božičnica v cerkvi sv. Lovrenca v Ronkah

Župna cerkev svetega Lovrenca v Ronkah je bila v nedeljo popoldne nabito polna ljudi. Zbrali so se Slovenci, ki živijo v Laškem, da bi se s koncertom božičnih pesmi poslovili od božičnega časa in obenem izkoristili priliko, da se srečajo in pogovorijo. Nastopil je namreč mešani pevski zbor »Lojze Bratuž« iz Gorice, ki ga vodi Stanko Jericijo.

Pevski zbor »Lojze Bratuž« ne potrebuje posebne predstavitve, saj spada med naše boljše pevske sestoje. V nedeljo so nastopili z dvanajstimi božičnimi pesmimi, ki jih je na orgle spremljal mladi Hilarij Lavrenčič. Med poznanimi božičnimi napravi raznih skladateljev je pevski zbor, ki je pel na koru, zapel tudi tri skladbe svojega dirigenta. Koncert pa so zaključili s skladbo »Ljubezen«, ki je zložena na moderen način in je zato pri nekaterih poslušalcih vzbudila vrsto vprašanj o podobno zloženih skladbah.

Pevski zbor je pozdravil prof. Karel Mučič, ki je poudaril pomen takih kon-

certov v Ronkah in seveda tudi izrazil zadovoljstvo, da gostuje v Ronkah pevski zbor »Lojze Bratuž«, ki je prinesel ne samo odlično glasbeno izvajanje, ampak je njegov nastop bil tudi pomemben kulturni in družabni dogodek, ki je povezal Slovence iz Laškega. V tem smislu se je tudi izrazila pokrajinska odbornica Ferletičeva, ki je poleg pozdrava izrekla tudi čestitke in priznanja tako zboru in njegove mu pevovodji kot tudi organistu.

Ljudje iz Laškega pa so bili navdušeni, saj je bil nedeljski koncert ne samo lepo glasbeno doživetje, ampak tudi priložnost, da so se ljudje srečali, to pa veliko pomeni, posebno za Slovence, ki živijo v Ronkah in okolici, ki nimajo druge prilike kot mesečne slovenske maše in take kulturne dogodke, kot je bil nedeljski.

Koncert pevskega zbora »Lojze Bratuž« torej ni bil samo pomemben glasbeni in kulturni dogodek, ampak tudi važen narodni trenutek. Koncert bodo prihodnjo nedeljo ponavljali v ljubljanski stolnici.

OKRUTNOST IN NASILJE

■ nadaljevanje s 3. strani

Politologi opozarjajo, da je ta podivjanost posledica dejstva, da so ostali ti ljudje že od časa španskih konquistadorjev nekako v senci. Nihče se ni brigal zanje razen Cerkev, toda niti Cerkev ni mogla prodreti v njihove duše. V srednje- in južnoameriškem katolištvu je ostalo mnogo poganskega iz azteškega in inkovskega časa, iz časa, ko ni veljalo človeško življenje skoro nič. Skoro vsi nekdanji poganški bogovi so bili v domišljiji ljudi izredno krvoločni in so zahtevali neprestane človeške in živalske žrtve. To je v ljudeh ostalo. Prelivanje krvi ima zanje nekaj misterioznega. Ljudje, ki izvajajo te pokole, pa tudi njihove žrtve, nimajo kulturne in narodne vzgoje, kot so jo deležni Ev-

ropejci, nimajo za seboj evropskih zgodovinskih izkušenj, njihovi predniki niso doživeli francoske revolucije z njenim označilom »Svoboda, enakost, bratstvo«, in tudi ne dobe prosvetljenstva ali humanizma. Med današnjo generacijo in Cortezom in Pizzarom je samo nekaj več kot štiri stoletja neprestanega nasilja, revščine in nevednosti. Rezultati se pokažejo, če dobijo v roke brzostrelke.

—o—

KITAJSKA

Kitajski ministrski predsednik Zhao Ziyang se je vrnil v Peking. Bil je na enomesečnem potovanju po raznih arabskih in afriških državah.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Zgodovinski učbenik »Človek in čas« II.

Izšel je drugi del knjige »Človek in čas«, učbenika za zgodovino in državljansko vzgojo za drugi razred srednjih šol s slovenskim učnim jezikom v Italiji. Avtor knjige je prof. Ivan Artač, ki je napisal tudi prvi del, zdaj že v rabi v šolah.

Drugi del zajema čas od Karla Velikega do Napoleona oziroma do dunajskega kongresa po napoleonskih vojnah. Knjigo je izdal in založil deželni šolski urad za Furlanijo-Juljsko krajino v Trstu, zelo lepo pa jo je natisnila tiskarna La Editoriale Libreria v Trstu. Avtor se v kratki opombi lepo zahvaljuje »vsem, ki so pri delu sodelovali, komisiji pri deželnem šolskem skrbništvu za strokovni pregled, kolegoma prof. Benjaminu Slavcu in prof. Emilu Devetaku ter ravnateljici profesorici Veri Bedendo za stvarne nasvete, profesorici Nadi Pertot za jezikovni pregled in profesorici Magdi Tavčar za naslovno stran in ilustracije«. Treba je takoj reči, da so te, enako kot v prvem delu, zelo številne, barvaste in odlično dopolnjujejo besedilo ter tako pripomorejo, da učenci snov lažje razumejo in si jo zapomnijo.

Prof. Artač je smotrno razdelil knjigo, ki šteje vsega skupaj 288 strani, na sedem velikih poglavij, ki jih je potem porazdelil na več manjših poglavij. Velika poglavja imajo naslove: Začetek fevdalizma, Italijanske dežele po 10. stoletju, Pozni srednji vek, Novi vek, Evropa pred francosko revolucijo, Francoska revolucija, Državljska vzgoja.

Vsako od poglavij ima na koncu kak krajši odstavek pod naslovom Zanimivosti, z opozorili na kako posebnost ali zanimivost iz tistega časa, večkrat ponatis kakega kratkega odstavka iz kake druge njige, npr. o slovenski zgodovini, osnutek vprašanj za pogovor z učenci, opozorilo na temo državljanske vzgoje, ki pride pri tistem podpoglavju v poštev, navodilo za vaje z učenci.

Zgodovinska snov je razdeljena v kratke odstavke, vsak s svojim naslovom, v poglavju »Turki na Slovenskem« na primer v naslednje »Boj za obstanek«, »Turški vpadi«, »Obramba pred Turki«, »Vojna krajina«, v dodatku z naslovom »Zanimivosti« pa zvedo učenci še o naslednjem: Ljubljana se pripravlja na obrambo, Turški napad na Muljavo, Turki udarijo prek Primorske na Koroško. Ob koncu večjih t.j. glavnih poglavij, so objavljeni še povzetki obravnavane snovi.

Odstavki, ki obravnavajo posamezne teme, dogodke, pojave ali osebnosti, so napisani jedrnat, živahno in slikovito ter slogovno preprosto, da vzbujajo učenec spontano zanimanje pri branju in učenju ter si vsebino lahko zapomnijo. Eno se niza na drugo, jim ne obremenjuje spomina ter spodbuja njihovo fantazijo, s čimer knjiga odlično ustreza pedagoškim in učnim zahtevam ter spoznavanjem o psihologiji mladih. Nešteto takih kratkih odstavkov sestavlja organsko celoto in podaja v zgoščeni, a lahki obliki učencem dobro in kolikor mogoče popolno predstav o obravnavanem zgodovinskem obdobju. Tudi v tem pogledu je knjiga naravnost sijajna in za vzgled take vrste zgodovinskim učbenikom. Tudi jezik v knjigi je lep, moderen in lahek. Zelo redke so tudi tiskovne napake. Naj še omenimo, da je slovenska zgodovina dobro, povsem organsko in skladno vključena v splošno evropsko zgodovino in da je poudarjeno tako v besedi kot v sliki, primerno za zmogljivost učencev drugega razreda srednjih šol, vse, kar je bilo v njej res pomembno. Avtor se je seveda pri tem držal ustaljenih predstav o slovenski zgodovini, ostaja pa vedno objektivni in stvarni. Ne more biti dvoma, da bo ta učbenik, ki pa se res bere kot napet zgodovinski roman, v veselje in užitek — tudi estetski — tako šolarjem kot predavateljem.

ff.

Tretja številka revije Jezik in slovstvo

Izšla je že tretja številka revije Jezik in slovstvo, ki je glasilo slovenistov oziroma slavistov v Sloveniji. Uvodno razpravo z naslovom »Predimpresionizem in predsimplizem v slovenski literaturi« je napisal Matjaž Kmecl. V razpravi osvetljuje pomen impresionizma in simbolizma tako v zahodnoevropski kot v slovenski literaturi in pravi med drugim: »Novo se je pogosto zelo opazno pripravljalo v starem, kot nekakšen predimpresionizem ali prednaturalizem v tako imenovanem idealnem oziroma poetičnem realizmu. V slovenski literarni zgodovini so za ta del zelo znani navedki iz Kersnika po letu 1882 (ko je prebral Celestinovo razpravo Naše obzorje) o pomembnosti perspektive oziroma literarnega subjekta za poezijo. Po njegovem je poezija lahko v najbolj umazanih in zavrženih rečeh, v najbolj suhoparnih aktih; torej ni v izbiri snovi ali predmeta (objekta ali nature), marveč v »ideji« in v načinu gledanja. Isti predmet (zgodba, usoda) je lahko zdajle poetičen, takoj zatem in drugemu človeku pa povsem nepoetičen...». Na takšen način je narejenih večina Kersnikovih »slik«, še posebej zanimiva je zadnja med njimi, Mamon (1891), v kateri realistična zlitost predmeta, ideje in perspektive razpada v analitične, samostojne »note«. Avtor potem navaja vrsto zgledov za usmerjanje v impresionizem in simbolizem v slovenski literaturi proti koncu preteklega stoletja.

Tomo Korošec je napisal aktualno razpravo o čarnikarskem jeziku v zvezi z rabo železnika »nzej«, ki se rabi v takem jeziku tudi kot pogojnik. Avtor zavrača strogost koroškega pisatelja Janka Messnerja v polemičnem nastopu proti taki rabi in misli, da ne gre za germanizem, namreč poskus prenašanja rabe nemškega glagola *collen* v slovenščino, ampak za izvirno, čeprav umetno slovensko rabo, da bi tako izrazili neko dejanje ali stanje, ki še ni gotovo in o katerem se šele ugiblje oziroma domneva. Meni pa, da bi morali biti taki stavki z naj v preteklem času in ne v sedanjiku, če gre za preteklost, za nekaj, kar se je že zgodilo, in samo za sedanjik čas jih je dovoljeno rabiti v sedanjiku. Na podobno stališče se je postavil tudi Janez Gradišnik, katerega daje Tomo Korošec prav.

Zanimivo snov obravnava Marija Stanonik v razpravi z naslovom »Slovstvena folklor med terenom in kabinetom«. Avtorica pojasnjuje in prikazuje, kaj se pojmuje pod slovstveno folkloro in kako ta ni nekaj tako trdnega kot npr. ljudska pesem. Pripovedovalci jo pogosto spreminjajo in prilagajajo okoliščinam. Na to mora biti zapisovalec oziroma danes snemalec pripravljen.

Marko Snoj pa išče etimološki izvor slovenskih besed tipa škarpetel, škarpe in podobno, ki se na prvi pogled zdijo izposojene iz italijanščine, a so lahko prišle tudi iz germanske besede »skarpo«.

Hrvaški avtor Mario Glogovič poroča o tragičnem obdobju Trdinovega življenja, ko je bival na Reki, kjer so mu v treh letih umrle kar tri hčerkice. Meni pa, da to obdobje Trdinovega življenja še ni dovolj osvetljeno. Franc Jakopin ocenjuje neko rusko knjigo o rusko-čeških jezikovnih stikih v prvi polovici 19. stoletja, Boža Krakar-Vogel pa učbenik »Slovenski jezik«, I. del avtorjev Dularja, Kirna, Pogorelčeve in Zrimška.

Naj omenimo še rubriki »Zapiski« in »Iz dela Slavističnega društva Slovenije«. Tako je ta številka Jezika in slovstva kar precej zanimiva.

Revija »Cerkev v sedanjem svetu«

V Trst je prispela zadnja številka revije »Cerkev v sedanjem svetu« za l. 1982. Posvečena je temi »Vzgoja za delovni etos«. Uvodnik pod naslovom »Med zahtevami in stvarnostjo« je napisal Rafko Valenčič. V njem piše: »V svetu, ki sam o sebi trdi, da njegov obstoj in napredek temeljita na delu in vrednotah dela, prav delo povzroča številna osebna in družbena nasprotja in spopade. Različni gospodarski in politični sistemi drug drugemu zanikajo pravilnost izbrane poti in družbene prakse. Posameznik ali posamezne skupine pa se znotraj teh sistemov čutijo ogrožene za temeljne pravice. Z vso pravico bi mogli govoriti o patologiji dela, ki sicer ni posebnost našega časa, vendar je prav danes dobila planetarne razsežnosti in čedalje bolj ogroža človeštvo«. Potem nadaljuje: »Ni naša naloga govoriti o patologiji dela in drugih spremljajočih pojavih. Tudi se ne bomo opirali ali sklicevali na sociološke študije, ki bi nam nedvomno odkrile marsikatero zakonitost sedanjega stanja v svetu in pri nas. Prva pobuda, da smo se odločili spregovoriti o delovnem etosu in vzgoji zanj, je vsekar bila socialna okrožnica papeža Janeza Pavla II. »O človeškem delu«.

Rafko Valenčič pa tudi piše: »Ob vprašanjih, s katerimi se srečuje današnja družba, se upra-

vičeno sprašujemo, ali ni družba zanemarila etičnega oblikovanja človeka, skrbi za njegovo celotno vzgojo, za zavest osebne poklicanosti in zato tudi odgovornosti najprej pred lastno vestjo, nato pred drugimi in skupnostjo. Ali nismo v človeku gledali predvsem proizvajalca, ki mora doseči normo, prispevati svoj delež za rast prihodka? Če je v človeku porušeno etično ravnanje, potem so ogrožena vsa področja njegovega bivanja in delovanja. Če človeka razumemo zgolj kot proizvod ekonomskih ali drugih procesov, kot kreaturo okolja in zunanjih vplivov, in ne kot svobodnega tvorca svojih spoznanj in hotenj, tedaj je njegova odgovornost in ustvarjalnost bistveno okrnjena. Zunanji napredek bo prej ali slej pokazal svojo luknjičavost, saj ne sloni na trdnih temeljih človeka kot zrele etične osebnosti«.

O osnovni temi »Vzgoja in delovni etos« pišejo potem še drugi avtorji, tako nadškof Alojzij Suštar, ki obravnava temo »Svet dela in naloge Cerkev«, Rafko Valenčič, ki piše o »Etiki dela«, Anton Stres, ki naglašja, da »Delo oblikuje človeka«, Janez Sraka, ki razpravlja o »Delu v službi graditve človeške skupnosti«, in še nekateri drugi. Nekateri so se podpisali samo z začetnicami.

Stabilizacijski ukrepi v Italiji in Jugoslaviji

Gospodarski obračun za leto 1982 je bil tako v svetovnem kot v domačem okviru negativen.

Dežele v razvoju so na primer zadolžene za 620 milijard dolarjev in sovjetski tabor za preko 80 milijard, Evropska gospodarska skupnost in Združene države imajo rekordno število brezposelnih, v krizi sta zlasti še Italija in Jugoslavija.

Za konec leta 1983 ali za začetek leta 1984 ekonomisti obljublajo začetek novega gospodarskega vzpona v močnih industrijskih državah, kot so: Japonska, Zahodna Nemčija in Združene države, a za Italijo in Jugoslavijo perspektive ostajajo dalje črne.

ITALIJA

Odraž položaja v Italiji so strogi davčni in varčevalni ukrepi, katere je Fanfanijeva vlada odobrila 30. decembra in 7. januarja.

30. decembra je vlada odobrila dva ukrepa, in sicer davčni odlok ter odlok o financiranju krajevnih uprav. Davčni odlok predvideva, da se bodo katastrske rente povečale za približno 40 odstotkov. To velja predvsem za stanovanja. Količnik za srednja in ekonomična stanovanja se bo na primer dvignil od 165 na 230, za ljudske, cenene in kmečke gradnje pa od 140 na 195.

Za 50 odstotkov bodo povečali avtomobilске takse za dieselska vozila razen za avtomobile do 15 fiskalnih konjskih sil, to je razen za Fiat 127.

Takse za državne koncesije se zvišajo za 20 odstotkov. Prometna taksa se bo spremenila v takso na posest avtomobila. To pomeni, da jo bo treba plačati tudi za tiste avtomobile, ki niso v prometu. Kdor ne bo izbrisal avtomobila, ki ni več v prometu, bo kaznovan z globo do milijona lir.

Na razne proizvode bo treba plačati dodatni davek na potrošnjo v višini 16 odstotkov.

Takse za registracijo hipotek in nepremičnin se bodo povišale od 20 na 50 tisoč lir. Davčni odbitek v korist kmeta za prodajo goveda in prašičev ter mleka se zmanjša od 15 na 13 odstotkov.

Za avtonomne delavce in podjetja velja novost, da je zmanjšana pravica za pavšalne odbiteke za stroške in povečanje pavšalnega obračunavanja osebnih dohodkov za obrtnike, hotelirje, trgovce, krošnjarje in trgovske potnike.

Pokojnine do 180 tisoč lir na mesec ne bodo obdavčene. Neobdavčljiva letna vsota za upokojene bo tako znašala 4,5 milijona.

Odlok o financiranju krajevnih uprav določa, da bodo občine lahko do 31. marca uvedle dodatni davek na stanovanjske in druge gradnje, in sicer v višini od 5 do 23 odstotkov na prijavljene dohodke. Davek bo treba plačati novembra 1983 in maja 1984 neposredno občinskemu zakladnemu uradu. Po drugi strani bo dovoljen odbitek 100 tisoč lir za stanovanja, ki so oproščena davka ILOR.

Povišale se bodo tudi razne občinske takse in storitve, dodatek na elektriko ter vozovnice mestnih prevozov.

Kot rečeno, je vlada 7. januarja odobrila drugi paket stabilizacijskega vijaka. Razen zdravil za najnujnejše potrebe bodo morali zavarovanci za vsak recept plačati po 1.500 lir. Za antibiotike in kemioterapična zdravila bo takoimenovani ticket znašal 5 odstotkov ter za

druga zdravila celo 20 odstotkov vrednosti. Za diagnostične, instrumentalne in laboratorijske preglede bo treba plačati prispevek 30 odstotkov.

Zaradi odpora javnosti in sindikatov pa je vlada opustila namen, da ne plača delavcem odškodnine za prvi dan bolezni.

Zelo negativno je dejstvo, da drugi paket povezuje porodniški in bolezenski dopust z opravljenimi službo v prejšnjem letu. Tako na primer bo imel pravico 6-mesečnega dopusta za bolezen ali materinstvo le tisti uslužbenec ali uslužbenka, ki bo v prejšnjem letu delal vsaj 6 mesecev. Kljub temu pa bo zajamčenih vsaj 30 dni dopusta tudi v primeru manjšega roka zaposlitve.

Nadaljnji predpisi predvidevajo strožje nadzorstvo nad delavci na bolezenskem dopustu ter hujše kazni za utaje podjetij pri izplačevanju socialnih dajatev.

Po 31. januarja bo preklicana dosedanja dopolnitev do minimuma za upokojene, ki imajo višji obdavčljivi dohodek od dvakratne minimalne pokojnine ali trikratne pokojnine, če imajo skupen dohodek z ženo.

Z zakonskim osnutkom, katerega mora še odobriti parlament za začetek veljavnosti, je vlada uvedla 4-odstotni »una tantum« ali dodatni davek na dohodke, ki so podvrženi krajevnemu davku ILOR. Ta davek naj bi veljal le letos ter naj bi bili oproščeni zgradbe, katere so prizadeli že decembrski ukrepi, ter dohodki, ki so podvrženi davku Irpeg. Davčna stopnja ILOR naj bi se tako za letos dvignila od 15 na 20,2 odstotka.

Pozitiven je dogovor, katerega so sklenili vlada in sindikati 12. januarja glede davčnih količnikov in glede davčnih odbitkov. Pri novih odbitkih naj bi samski delavec prihranil od 7.320 do 35.800 lir davkov na mesec z dohodkom od 6 do 20 milijonov lir na leto, poročni z dvema otrokoma pa od 11.850 do 40.400 lir.

Neobdavčljivi delež na dohodek do 10 milijonov lir naj bi se povišal na 96 tisoč lir, medtem ko bi za ostale ostal na sedanji ravni 36 tisoč lir. Za odvisne delavce se odbitek na račun stroškov za ustvarjanje dohodka poviša na 250 tisoč lir. Uvedli naj bi tudi nov odbitek v obratnem sorazmerju z dohodkom in sicer 324 tisoč lir za dohodek do devet milijonov lir, 276 tisoč lir do 10 milijonov, 165 tisoč lir do 12 milijonov, 84 tisoč lir do 15 milijonov ter 60 tisoč lir do 16 milijonov.

JUGOSLAVIJA

Jugoslavija preživlja zelo hudo gospodarsko krizo med drugim zaradi tega, ker je v tujini zadolžena za okrog 20 milijard dolarjev ali tisoč dolarjev na prebivalca. V letu 1982 je morala odplačati 5 milijard, čeprav ji to ni v celoti uspelo, in tako bo šlo dalje do leta 1986, če vmes ne bo prišlo do verjetnih novih zadolžitvev.

Za plačilo dolgov Jugoslavije zdaj daje kar tretjino družbenega proizvoda in za obresti teh posojil desetino. Zadolževanje v tujini je začasno olajševalo investicije in isto je mogoče reči o inflaciji. V trenutku domačega in mednarodnega gospodarskega zastoja pa sta ta dva negativna faktorja blokirala proizvodnjo in izvoz ter odplačevanje notranjih in zlasti tujih dolgov.

Jugoslovanski ekonomisti, ki so se lanskega novembra zbrali v Opatiji, so napovedali, da se bo krizno obdobje v Jugoslaviji še nadaljevalo in verjetno se bodo gospodarske razmere še poslabšale. Zaradi pomanjkanja surovin, re-promateriala in energije, kar je posledica uvoznih omejitev, so bile proizvodne zmogljivosti jugoslovanskih tovarn v letu 1982 izkoriščene samo za 67 odstotkov. Zaradi manjše gospodarske dejavnosti bodo padle investicije in zaposlitev ter se bo število brezposelnih povečalo. Tudi plače bodo verjetno začele hitreje upadati in utegne se sprožiti plaz stečajev.

Znani ekonomist Branko Horvat je v Opatiji povedal, da so ekonomisti večkrat in pravočasno predlagali gospodarske ukrepe, a jih politični krogi niso upoštevali. Ekonomisti niso hoteli potrditi nobenega od sistemskih zakonov, na primer o planiranju in o cenah, a delegati zvezne skupščine niso bili seznanjeni z njihovim stališčem.

Samoupravljanje — je opozoril Branko Horvat — je zajelo le gospodarstvo, ne pa v zadostni meri tudi politike, kjer se ostanki starega še naprej ravnaajo napol stalinistično.

Jugoslovanski politični krogi po lastnem priznanju (4. seja CK ZKJ) niso razumeli nevarnosti tako imenovane »plazeče se inflacije« ter zadolževanja.

Zvezna vlada je za izhod iz sedanje krize sprejela na desetine in desetine ukrepov, katere lahko razdelimo v tri skupine:

- polog 5.000 dinarjev za prehod meje;
- razvrednotenje dinarja za 20%;
- energetske omejitve (40 litrov bencina na avto mesečno itd.).

Uredba o pologu določa, da je ob prvem prestopu meje v letu treba plačati 5.000 dinarjev, kar je polovica mesečne plače v Sloveniji. Ob vsakem naslednjem odhodu iz države se v istem letu poveča znesek za 2.000 dinarjev; pri drugem potovanju v tujino je treba torej položiti 7.000 dinarjev, pri tretjem 9.000 dinarjev, pri desetem 23.000 itd.

Občani v maloobmednem prometu, ki imajo prepustnico, lahko petkrat v letu prekoračijo mejo brez pologa.

Občani lahko prinesejo, uvozijo ali prejmejo iz tujine predmete, ki so namenjeni njihovim osebnim potrebam in za osebna darila družinskim članom, do skupne vrednosti 1.500 dinarjev in morajo zanje plačati carinske davke. Poleg tega lahko prinesejo ali uvozijo blaga še za 200 dinarjev brez plačila carine.

Skupna vrednost blaga, ki ga je dovoljeno prinesiti ali uvoziti iz tujine, je torej 1.700 dinarjev in to ob vsaki vrnitvi iz tujine s službenega ali zasebnega potovanja.

To velja tudi za jugoslovanske delavce, ki so na začasnem delu v tujini, ko prihajajo domov na obisk, počitnice, zdravljenje in podobno. Vendar je zanje še vedno v veljavi predpis, da lahko enkrat na leto prinesejo ali uvozijo razne predmete do skupne vrednosti 5.000 dinarjev brez plačila carinskih dajatev. Po množičnih protestih je bila lanskega decembra dodana še izjema, da ti delavci lahko do 15. januarja 1983 prinesejo domov blaga za 25.000 dinarjev proti plačilu carine.

Ti ekonomski izseljenci so zelo zaslužna kategorija za jugoslovansko plačilno bilanco s tujino. V zadnjih letih so poslali v domovino preko 21 milijard dolarjev, samo leta 1980 4,8

ŠPORT

Jadran odličen proti Castelfrancu

Z odličnim nastopom proti prvouvrščenemu Castelfrancu je Jadran v soboto, 15. t.m., zaključil prvi del prvenstva C-1 lige. Sobotna tekma je bila prava poslastica za ljubitelje košarke in za navijače, ki so si tekmo tokrat polnoštevilno ogledali. Gledalcev je bilo namreč nad 2000. Bučno navijanje z bobni in trobentami, popevke lahke glasbe, ki so jih oddajali med ogrevanjem ekip po mogočnih zvočnikih športne palače in zelo korektno vedenje navijačev, so pripravili pravo vzdušje za edinstveno košarkarsko predstavo.

Jadran je začel srečanje nekoliko pogojen od nasprotnikovega ugleda in odigral prve minute dokaj živčno in bojazljivo. Tekma je bila sprva izenačena, dokler niso gostje spretno izkoristili Jadranovo neuigranost in povedli z osmimi točkami prednosti. Bil je to najslabši trenutek za domačo peterko. Na srečo so Splihalovi varovanci ravno ob izteku prvih dvajset minut reagirali in nasprotnika dohiteli. Ta Jadranova reakcija je bila izjemne važnosti, ker je dovolila domačinom, da pričnejo drugi polčas pri istem izenačenem stanju Benečanov. Le pod tem pogojem je bil po našem mnenju možen Jadranov podvig v drugem polčasu, ki jih je kmalu privedel v visoko vodstvo.

Domačini so tedaj zaigrali kot prerajeni: v obrambi so postali agresivnejši, prestregli so nasprotniku številne žoge in jim vselej zaprli pot do koša; v napadu so zaigrali bolj sproščeno, končno so sprožili svoje najučinkovitejše orožje, to je protinapade, pri metu pa so bili vse bolj zanesljivi. Jadranov naskok se je tako iz minute v minuto večal in kmalu presešel mejo 20 točk. Nadaljevanje tekme je bilo nato le gola formal-

nost, saj je bila zmaga že solidno v rokah Jadrana. Razbremenjeni vsakega psihološkega pritiska so naši fantje zaigrali poslednje minute v ekshibicijskem slogu, tako da se je občinstvo naravnost navdušilo nad igro.

Petnajsto in obenem zadnje kolo prvega dela prvenstva je bilo za Jadran zelo pozitivno, saj se je z zmago proti prvouvrščenemu Castelfrancu približal le na dve točki vodečim ekipam na lestvici. Jadran ima sedaj 20 točk (sad desetih zmag in petih porazov) in deli drugo mesto skupaj z Eurocarjem iz Vidma in S. Donajem. Z 22 točkami pa razpolagajo naslednje ekipe: Forlì, Castelfranco, Vicenza in Pordenon. Jadran je torej še v polnem teku in celo med najresnejšimi kandidati za uvrstitev v play-off, ki jih bodo ob koncu prvenstva odigrale prve štiri ekipe, prvi dve pa bosta napredovali v B ligo.

S petimi porazi je Jadran sicer nekoliko pod ciljem, ki si ga je zastavil za prvi del prvenstva na poti za play-off. Z druge strani pa ne moremo mimo ugotovitve, da je bila tržaška ekipa zelo prizadeta od raznih poškodb. Večji del tega prvenstva je morala odigrati kar brez obeh svojih play-makerjev Klavdija Starca in Petra Zerjale. Vrnitev teh dveh ključnih igralcev ni, vsaj tako mislimo, sedaj več vprašanje daljše bodočnosti. S popolno postavo in z mladincema Guličem in Rauberjem, ki sta se že precej uigrala v Jadranovo igro, bodo nastopi Tržačanov vsekar zanesljivejši. Mislimo torej, da so Jadranovi navijači upravičeno optimistično razpoloženi, saj je tudi igra, ki jo njihova priljubljena ekipa predvaja, iz kola v kolo boljša.

Mitja Terčon

Naše zdravje

Vpliv mikroelementov na človekovo zdravje

V vodi, ki jo pijemo, in v hrani, ki jo jemo, so poleg znanih hranilnih snovi tudi oligo ali mikroelementi, ki so za pravilno delovanje človeškega organizma nujno potrebni. Tako železo preprečuje slabokrvnost, pravilna količina joda pa vpliva na delovanje žleze ščitnice in preprečuje nastajanje golše.

Cink, mangan, kobalt, magnezij, selen in krom so najprej vzbudili pozornost živilozdravnikov in šele zadnjih petnajst let vzbujajo zanimanje tudi zdravnikov, zlasti v zvezi z intravenoznim hranjenjem. Pomanjkanje nekaterih teh elementov v hrani zavira rast in krha zdravje. Zato jim moramo, dasi v silno majhnih količinah, dobiti s hrano in pijačo.

V deželah, kjer je hrane in izbire dovolj, le redko ugotavljamo zdravstvene težave zaradi pomanjkanja teh elementov. Nastopijo pa tam, kjer se ljudje hranijo enolično in samo s pridelki ene pokrajine.

Intravenozno vbrizgana tekočina mora vsebovati vse hranljive snovi, katerih danes poznamo več kot petdeset. Nekoč so bolniki kazali odklonilne simptome, katerim je bil vzrok pomanjkanje rudninskih snovi, kot so krom, cink, baker, kositer in molibden. To je prišlo do izraza toliko bolj, ker je hranivo bilo raztopljeno v destilirani vodi, ki nima rudninskih snovi.

Krom je povezan s presnovo ogljikovih hidratov in se v organizmu viša in niža vzporedno s količino insulina, kadar smo zaužili preveč ogljikovih hidratov, na primer sladkorja. Rjavi sladkor, ki vsebuje tudi slad, in pa enotna moka sta edini rastlinski živili, ki vsebujeta veliko biološko aktivnega kroma. V beli moki in prečiščenem sladkorju ga ni več. Nekaj kroma dobimo v jetrih, siru, žitnih kalčkih in črnem popru. Prav malo pa v mesu, jajcih, pivu in mleku. Največ biološko aktivnega kroma pa je v kvasu, ki ga smemo zaužiti največ 20 gramov na dan. Večja množina zvišuje sečno kislino in s tem poveča nevarnost putike.

Krom preprečuje starostno sladkorno bolezen in arteriosklerozo ter na nolihi pojav belih lis.

Z. T.

—o—

LECH WALESA

Voditelj razpuščenega sindikata Solidarnost na Poljskem Lech Walesa je izjavil, da se bo obrnil na vlado in na sodstvo za zagotovitev svoje pravice do dela. Vodstvo ladjedelnic Lenin v Gdanskju je v preteklih dneh odbilo prošnjo za ponoven prevzem delovnega mesta električarja.

Stabilizacijski ukrepi

■ nadaljevanje s 7. strani

milijarde dolarjev. Na njihove valutne pošiljke odpade kar 28,7% vsega deviznega priliva v Jugoslavijo; to je veliko več kot od turizma, ki je v letu 1982 prinesel samo okrog eno milijardo dolarjev.

Po novem lahko občani kupujejo gospodinjske predmete (izdelke bele tehnike, elektroakustične aparate itd.) samo v konsignacijskih skladiščih tujih podjetij v Jugoslaviji ter jih sami ne morejo prinašati ali uvažati iz tujine. Plačati morajo seveda v devizah, a ni potrebno potrdilo o izvoru deviz.

To blago lahko kupijo tudi s posredovanjem organizacij združenega dela, ki so registrirane za opravljanje zunanje-trovinjskih poslov.

Občani pa ne morejo več kupovati z deviznimi dinarji izdelkov domače industrije ter s tem s popustom pri temeljnem prometnem davku. Dalje pa je to omogočeno zdomcem, ki pa morajo predložiti potrdilo o zaposlitvi v tujini.

Tudi pri uvozu gospodarskega inventarja s plačilom carine so nastale spremembe. Do zdaj so lahko uvažali opremo kmetijski proizvajalci in obrtniki, ki so se ukvarjali z obrtno, gostinsko, turistično in podobno dejavnostjo.

Po novem lahko uvažajo gospodarski inventar le občani, ki so bili na delu v tujini nepretrgoma 2 leti ali 24 mesecev v 3 zaporednih letih ter se za stalno vračajo v domovino, osnovna sredstva pa potrebujejo za opravljanje dovoljene dejavnosti.

Tisti, ki imajo uvožene stroje, lahko uvažajo nadomestne dele proti predložitvi carinske deklaracije za osnovno sredstvo. Do določene vsote je dovoljen uvoz opreme za kulturno dejavnost ter repromateriala za obrtništvo.

Proti pologu za prehod meje protestirajo zlasti narodni manjšini (italijanska v Jugoslaviji ter slovenska v Italiji) ter obmejno prebivalstvo, tako na primer v Trstu, kjer je od 2 do 3 tisoč brezposelnih več, tudi med Slovenci.

Osebni promet na italijansko-jugoslovanski meji se je zaradi omenjenih omejitev beograjske vlade zmanjšal za 86%. Dvorenost ukrepov je razvidna iz dejstva, da je močno padlo tudi število italijanskih državljanov, ki potujejo v Jugoslavijo. Novembra je na primer število italijanskih potnikov s potnimi listi padlo za 61% ter italijanskih potnikov s preputnico za 38%.

Samo čez mejne prehode tržaške pokrajine je šlo leta 1970 nad 70 milijonov ljudi, leta 1982 pa 19.920.000 ali 70% manj.

Tržaška trgovinska zbornica je konec decembra 1982 za olajšanje prehodov meje stavila jugoslovanskim oblastem več predlogov:

- tržaške banke naj bi dale jugoslovanskim bankam posojila v skladu z obsegom jugoslovanskih nakupov v Trstu;
- del valutnih protivrednosti tržaškega avtonomnega računa za obmejno trgovino naj bi šel v korist trgovcev na drobno;
- jugoslovanskim kupcem oziroma jugoslovanskemu gospodarstvu bi vrnila IVA na nakupe.

Naj zaključimo z besedami, katere je izrekel v parlamentu ob svojem nastopu 9. julija 1978 italijanski predsednik Pertini:

»Nobena reforma ne koristi, če škoduje svobodi.«

E. V.